

Buugga Yoo'eel iyo Kaniisadda La'odikiya ee Toddobaadka-maalin Adventist - Lambar Saddex iyo Labaatan

Jeff Pippenger
2026-01-04

Labaatan iyo Saddexaad

Qodobka labataan iyo labaad waxaan ku qoray, “Markaas cutubka kow iyo tobnaad, abtirsiiinta dadka la doortay waxaa lagu matalaa toban magac oo ka bilaabma Shem ilaa Abram. Cutubka kow iyo tobnaad waa qisada munaaradda Baabel, laakiin sidoo kale waa abtirsiiinta dadka la doortay, sida lagu metelay Ibraahim. Cutubka kow iyo tobnaad wuxuu soo bandhigayaa dad la doortay oo geli lahaa axdi saddex-geesood ah oo ay Ilaah la yeelanayaan. Tallaabada saddexaad oo ugu dambaysa waxay ahayd allabarigii Isxaaq ee cutubka labataan iyo labaad. Cutubka “kow iyo toban” waa bilowga alfa, cutubka “labaatan iyo laba”na waa dhammaadka omega. Rumaysadka loo baahan yahay si codka Ilaah looga maqlo macnaha magacyada, kama duwana rumaysadka loo baahan yahay si codkiisa looga maqlo tirooyinka Eraygiisa.”

Cutubka kow iyo tobnaad wuxuu soo bandhigayaa axdigii Qaabiil iyo axdigii Haabiil. Sanadihii oo dhan ayaannu marar badan muujinnay in astaamaha nebiyadeed ee munaaraddii Baabel ay metelaan axdi been-abuur ah. Daadkii dabadiisna, waxaa jiray isbeddel xagga xilliyada maamulidda Ilaah ah: daadkii ka hor, cibaadadu waxay ka dhacaysay iridda Ceeden agteeda; daadkii ka dibse, cibaadadu waa inay ka dhacdaa meel allabari. Meesha allabarigu waxay lahayd shuruudo Kitaabiga ah oo gaar ah. Waxay ahayd in laga dhiso dhagax dabiici ah, iyada oo aanay jirin wax jarid ama xardhid bini'aadamku ku sameeyo dhagaxa. Waxay ahayd inay noqoto dhagax dul saaran dhagax, oo aan lahayn dhoobo isku haysa.

Ujeeddada munaaraddu waxay ahayd in kooxihii Nimrod ay magac yeeshaan, kaas oo matala dabecad. Munaaraddii gudaheeda waxaynu ku aragnaa aadanaha oo isku dayaya inay naftooda badbaadiyaan, oo naftoodana kor ugu qaadaan sida ilaahyada samada. Munaaraddu waa astaan kaniisad u malaynaysa inay iskeed isu badbaadin karto, oo u malaynaysa in iyada la sarraysiiyo ay tahay, sida ay sameeyaan tobanka boqor ee ku xusan Sabuurka 83, markay kor u qaadaan madaxa baabaska ee isbahaysiga sharka ah ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, kaas oo dhaca marka sharciga Axadda la meelmariyo.

Gabay ama Sabuuradii Aasaaf. Ilaahow, ha iska aamusin; ha xasilloonaan, hana aamusan, Ilaahow. Waayo, bal eeg, cadaawayaashaadu buuq bay kiciyeen; oo kuwa ku necebuna madax bay kor u qaadeen. Sabuuradii 83:1, 2.

Dunidu waxa hadda uun baabi'iyey daadkii Nuux, sababta Ilaahna u tilmaamay xidhitaankii wakhtigii nimcada ee dunidii daadkii ka horraysay waxay ahayd in fikirrada dadka ay si joogto ah u noqdeen shar. Kitaabku midnimada siyaabo kala duwan buu uga hadlaa, mid ka mid ahna waa in

wax loo arko “il ilaa il.” Laba ma wada socon karaan, haddaanay isku raacsanayn mooyaane?

Haddaba waan idinka baryayaa, walaalayaalow, magaca Rabbigeenna Ciise Masiix aawadiis, inaad kulligiin isku hadal noqotaan, oo aan kala qaybsanaan idinku dhex jirin; laakiinse inaad si qumman ugu wada midoowdaan isku maan iyo isku garasho. 1 Korintos 1:10.

Markii Ilaah afalkii isku qalday xukunkuu ku riday boqortooyadii Nimrod, waxay taasi tilmaamaysaa in ka hor isku qasidda ay dhammaantood ku wada jireen midnimo, sidaas darteedna ay wada lahaayeen dabeecad isku mid ah; dabeecaddaasuna waxay ahayd diin ku dhisan shuqullo bini-aadmi—taas oo ka soo horjeedda kuwa isla cutubkaas lagu matalay Ibraahim. Sheem wuxuu ahaa naf aamin ah wakhtigii Nimrod. Taariikhyahannadu waxay Sheem ku tilmaamaan kii dilay Nimrod, caasigii xoogga badnaa ee Rabbiga hortiisa. Ujeeddadu way taagan tahay iyada oo aan loo baahnayn fikradaha taariikhyahannada, waayo Sheem waa nin axdi leh, oo dhiiggiisu ku abtirsado Nuux, oo ah nin axdi leh, kaas oo dhiiggiisu dib ugu abtirsado Seet, oo isaguna ah nin kale oo axdi leh, kaas oo galay taariikhda axdiga si uu u beddelo walaalkiis Haabiil, oo isaguna ahaa nin kale oo axdi leh oo si toos ah uga soo farcamay Aadan.

Bilowgii kow iyo tobnaad waa murankii weynaa ee u dhexeeya Masiixa iyo Shayddaanka, iyadoo ku jirta macnaha axdiga nolosha iyo axdiga dhimashada. Nimrod wuxuu matalaa ugaadhsadaha weyn ee Rabbiga hortiisa, waayo wuxuu matalaa kaniisad leh taageerayaal badan. Abram, isaga oo soo maraya Sheem, wuxuu matalaa kaniisad leh taageerayaal tiro yar oo keliya. Sheem wuxuu ahaa ninkii axdiga markii Nimrod dhisayay munaaraddiisa, hase yeeshee labada axdi ee ku jira cutubka kow iyo tobnaad laguma matalo Sheem iyo Nimrod, balse waxaa matala Nimrod iyo Ibraahim. Bawlos si cad ayuu u aqoonsadaa qaynuunka nebiyadeed.

Melkisedekkan, oo ahaa boqorkii Salem, wadaadkii Ilaaha ugu sarreeya, kii la kulmay Ibraahim markuu ka soo noqonayey layntii boqorrada, oo u duceeyey; kaasoo weliba Ibraahim siiyey toban meelood meel wax walba; magiciisa marka hore fasiraaddiisu waa Boqorka xaqnimada, dabadeedna wuxuu kaloo ahaa Boqorka Salem, taas oo ah, Boqorka nabadda; aan lahayn aabbe, aan lahayn hooyo, aan lahayn nasab, aan lahayn bilow maalmeedyo ama dhammaad nololeed; laakiinse laga dhigay mid u eg Wiilka Ilaah; oo wadaad sii ahaada weligiis. Haddaba ka fiirsada sida uu ninkanu u weynaa, kan xataa awowgii quruumaha, Ibraahim, uu ka siiyey toban meelood meel boolidii.

Runtii, kuwii ka mid ah wiilashii Laawi ee hela xafiiska wadaadnimada waxay leeyihiin amar, sida sharcigu qabo, inay dadka ka qaadaan meeltobnaadyada, taas oo ah, walaalahooda, in kastoo ay ka soo farcameen miskaha Ibraahim.

Laakiin kii aan abtirsiintiisa iyaga laga tirin ayaa toban meelood meel ka qaatay Ibraahim, wuuna barakeeyey kii lahaa ballammada. Oo muran oo dhan la'aantiis, kan ka yar waxaa barakeeya kan ka weyn. Oo halkan waxaa toban meelood meel qaata dad dhinta; laakiin halkaas waxaa qaata kii laga markhaati kacay inuu nool yahay. Oo, si aan sidaas u iraaqdo, xataa Laawi oo toban meelood meel qaata, wuxuu toban meelood meel ku bixiyey Ibraahim dhexdiisa. Waayo, weli wuxuu ku jiray dhexda aabbihiis markii Melkisedek la kulmay isaga. Cibraaniyada 7:1–10.

Waxaa jira runta hadda jirta oo aad u badan mawduuca Melkisedek, hase ahaatee anigu waxaan si fudud u tilmaamayaa in Bawlos si toos ah u barayo in astaamaha nebiyadeed ee ragga axdiga—oo taas waxaan ula jeedaa ragga iyo dumarka ku jira markhaatiga la waxyooday, kuwaas oo markhaatigooda Qorniinku uu tilmaamayo calaamad-jid ku taal xariiqda nebiyadeed ee axdiga Ilaah la leeyahay aadanaha. Bawlos wuxuu barayaa in Melkisedek, oo noolaa ka hor intii aan wadaadnimada Laawiyiinta laga aasaasin Siinay, sidaas darteedna in ka badan afar boqol oo sannadood ka hor intii aanay jirin wadaadnimo Laawi ah, uu cashuurtii tobnaadka ka qaatay Laawi. Si qof ugu jiro wadaadnimada Laawiyiinta, waa inuu ahaan jiray nin Laawi ah oo caddayn kara in dhiig ahaan uu uga soo farcamay Laawi. Melkisedek ma muujin karin in farcankiisu ka yimid xariiqda Laawi, waayo Laawi weli ma uu dhalan.

Silsiladda waxsii sheegidda ee metelaysa axdiga Ilaah la galay Aadan iyo Xaawo dhab ahaantii waa laba axdi. Kii ugu horreeyey wuxuu ahaa axdi nololeed oo leh imtixaan fudud. Ka dib dhicitaankii iyo imtixaankii lagu guul-darraystay, axdiga xigay wuxuu ka mid ahaa dhiigga wan si dhar loo bixiyo. Dabadeedna waxaa jiray axdigii Ilaah la galay aadanaha, oo uu metelayay qaansoroobaadku, Nuux iyo cibaadada meesha allabariga. Dabadeedna waxaa jiray Bilowgii kow iyo tobnaad, halkaas oo axdigii Ilaah la galay dad la doortay, kuwaas oo loogu yeedhi lahaa Cibraaniyiin, uu ka bilaabmay. Mid kasta oo ka mid ah sheekooyinkaas jilayaasha kitaabiga ahi waa rag ama dumar axdi leh.

Bilowgii kow iyo tobnaad, waxaa lagu soo bandhigay bilowga axdiga nolosha ee lala galo dad la doortay; waxaana lagu soo bandhigay isla meeshii Nimrod ka aasaasay axdiga dhimashada, sida ay u metelaan lebenkii iyo dhoobadii, kuwaas oo ahaa kuwa been-abuurka ah ee beddelka u ahaa dhagaxyada aan la qodin iyo malaast la'aanta uu matalayay allabarigu. Sister White waxay inoo sheegaysaa in allabarigu uu metelo Masiixa; sidaas darteed diinta Nimrod, oo ah diin been-abuur ah, waxay meteshaa Masiix been-abuur ah.

Markaasay isu yidhaahdeen, Kaalaya, aynu samaysanno lebenyo, oo aynu si fiican u gubno. Oo leben bay dhagax uga dhigteene, dhoobo bitumen ahna waxay uga dhigeen malaas. Bilowgii 11:3.

Oo haddaad ii samaynayso meel allabari oo dhagax ah, ha ka dhisin dhagax la qoray; waayo, haddii aad qalabkaaga kor ugu qaaddo, waad nijaasaysay. Baxniintii 20:25.

“Waxaynu khatar ugu jirnaa inaynu isku qasno waxa quduuska ah iyo waxa caadiga ah. Dabka quduuska ah ee xagga Ilaah ka yimaada waa in loo adeegsadaa dadaalladeenna. Meesha allabariga ee runta ahi waa Masiixa; dabka runta ahina waa Ruuxa Quduuska ah. Kanu waa waxyigeenna. Kaliya marka Ruuxa Quduuska ahi nin hoggaamiyo oo hanuuniyo ayuu noqdaa la-taliye ammaan ah. Haddii aynu Ilaah iyo kuwa uu isagu doortay ka leexanno si aynu uga war-doonno meelo allabari oo qalaad, waxaa naloo jawaabi doonaa sida ay shuqulladeennu yihiin.” Selected Messages, book 3, 300.

Runaha kale ka mid ah, mid ka mid ah casharrada si nebiyad ah looga soo saaro Bilowgii kow iyo tobnaad waa in uu matalo bilowga xariiq nebiyadeed. Daadkii Nuux wuxuu calaamadeeyaa kala-soocid nebiyadeed. Markii Nuux ka baxay doonnida, waxaa jiri lahaa hab cusub oo cibaado,

habkaas cibaadona mar walba wuxuu soo saaraa laba dabaqadood oo caabudayaal ah, sida lagu muujiyey taariikhda Qaabiil iyo Haabiil. Bilowgii kow iyo tobnaad waa dunun cusub, leh taariikh bilow ah oo noqota qisada aasaasiga ah ee taariikhda dhammaadka, marka dadka axdiga ee Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya ay ka yeeraan shaqaalihii saacadda kow iyo tobnaad Baabuloon inta lagu jiro qalalaasaha sharciga Axadda. Nimrod waa ninkii dembiga inta lagu jiro qalalaasaha sharciga Axadda, Sheemna, oo ah Ibraahim, waa ninkii Ilaah isla qalalaasahaas gudaheeda. Bilowgii kow iyo tobnaad kala-firdhintiisa iyo jahawareerka afafka, waxay bilaabmeen wax yar ka dib markii Nuux ka baxay doonnida. Mawduuca cutubka kow iyo tobnaad waa labada axdi, qisaduna waxay gaadhaa gunaanadkeeda marka tallaabada saddexaad ee axdiga Ibraahim lagu soo bandhigo cutubka laba iyo labaatanaad.

Cutubka kow iyo tobnaad waa taariikhda alfa ee xariiqda Ibraahim oo gaadha taariikhda omega ee cutubka laba iyo labaatanaad. Sheekada bilowga ah ee Baabelkii Nimrod iyo sheekada dhammaadka ah ee bixintii Isxaaq, labaduba waxay matalaan xukunka ugu dambeeya ee lagu ridi doono aadanaha. Xariiqdu waxay ka bilaabataa munaaraddii Nimrod, waxayna ku fidsan tahay ilaa bixintii Isxaaq, xariiqduna waxay ku dhammaataa laba bixinood oo iska soo horjeeda. Bixintii Nimrod waxay heshaa xukunka fulinta ah ee Ilaah, halka xukunkii Ibraahim uu helo barakada Ilaah. Nimrod waa alfa-ga cutubka kow iyo tobnaad, Ibraahimna waa omega-da cutubka laba iyo labaatanaad. Omega had iyo jeer way ka weyn tahay, ugu yaraan laba iyo labaan jeer sida ay tahay marka loo eego alifbeetada Cibraaniga, xooggiina lagu muujiyey khaldidda afafka iyo quruumaha lagu kala firdhiyey dhulka oo dhan, waxaa aad uga sarreeyey xoogga iskutallaabta. Munaaraddii Nimrod waxay matalaysaa Mataanaha Daaraha ee 9/11, bixintii Isxaaqna waxay matalaysaa sharciga Axadda.

Xariiqda axdiga ee la leh dad la doortay waxay ka bilaabataa astaanta tirada kow iyo toban, waxayna ku dhammaataa astaanta laba iyo labaan. Xariiqdu waxay ku dhammaataa xidhitaanka wakhtiga nimcada ee taariikhda alfa ee Nimrod, iyo sidoo kale taariikhda omega ee Ibraahim. Taariikhda qudheeda ee Nimrod iyo Ibraahim waxaa lagu soo bandhigay buuggii ugu horreeyey ee Kitaabka Quduuska ah, waxaana lagu dhex dejiyey macnaha guud ee ururinta burburkii ka dhashay daadkii Nuux ee dhawaan dhacay. Buuggii ugu horreeyey ee Kitaabka Quduuska ah, tusaalaha labada axdi wuxuu bixiyaa laba markhaati oo soo bandhigaya xidhitaanka wakhtiga nimcada ee xariiqda cutubka kow iyo tobnaad ilaa laba iyo labaatanaad.

Kan xaqa daranu, ha sii ahaado xaq-daran weli; kan nijaasaysanna, ha sii ahaado nijaasaysan weli; kan xaq ahna, ha sii ahaado xaq ah weli; kan quduuska ahna, ha sii ahaado quduus weli. Muujintii 22:11.

Nimrod weli waa aan caddaalad ahayn oo wasakhaysan, Ibraahimna weli waa xaq oo quduus ah, sida lagu aqoonsaday alfa ee Bilowgii 11–22, iyo sidoo kale omega ee Muujintii 22:11. Wax yar ka hor inta xilliga imtixaanku xidhmin, waxaa aayadda 10 lagu sheegay dhawaaq ah inaan la shaabadayn erayada waxsii sheegidda kitaabkan. Wax yar ka hor inta xilliga imtixaanku xidhmin, aayadda isla markiiba ku xigta waxaa jiri doona waxsii sheegid ku jirta Muujintii oo ay tahay in shaabadda laga furo. Laba aayadood ka dib aayadda kow iyo tobnaad, Masiixu wuxuu bixiyaa furaha lagu furo shaabadda waxsii sheegiddaas.

Oo wuxuu igu yidhi, Ha shaabadayn erayada wax sii sheegidda ee kitaabkan; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Kii aan xaq ahaynu ha sii ahaado aan xaq ahayn weli; kii wasakhaysanna ha sii ahaado wasakhaysan weli; kii xaq ahuna ha sii ahaado xaq weli; kii quduuska ahuna ha sii ahaado quduus weli. Oo bal eeg, dhaqso baan u imanayaa; abaalgudkayguna waa ila jiraa, si aan nin kasta ugu siiyo sida shuqulkiisu ahaan doono.

Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, bilowga iyo dhammaadka, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya. Muujintii 22:10–13.

Cutubka laba iyo labaatanaad waa cutubka omega ee Kitaabka Quduuska ah oo dhan, furaha lagu furo wax sii sheegidda ku jirta Muujintii oo la shaabadeeyeyna waa mabda'a Masiixu ka aqoonsaday inuu ka sarreeyo kuwa kale oo dhan cutubka koowaad ee Muujintii. Cutubka koowaad waa xarafka ugu horreeya ee alifbeetada Cibraaniga, cutubka laba iyo labaatanaadna waa kan ugu dambeeya. Aayadaha sagaal ilaa kow iyo toban ee cutubka koowaad, Yooxanaa wuxuu isa soo bandhigayaa, wuxuuna Masiixa ku aqoonsanayaa Alfa iyo Oomeega.

Aniga Yooxanaa, oo ah walaalkiin iyo saaxiibkiinna la wadaaga dhibaataada, iyo boqortooyada, iyo samirka Ciise Masiix, waxaan joogay jasiiradda la yidhaahdo Patmos, erayga Ilaah aawadiis iyo markhaatifurka Ciise Masiix aawadiis. Waxaan Ruuxa ku jiray maalinta Rabbiga, oo waxaan gadaashayda ka maqlay cod weyn oo u eg buun, oo leh, Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya; oo waxa aad aragto ku qor buug, oo u dir toddobada kiniisadood ee Aasiya ku jira; Efesos, iyo Simurna, iyo Bergamos, iyo Tiyatira, iyo Sardis, iyo Filadelfiya, iyo La'odikiya. Muujintii 1:9-11.

Aayadda kow iyo tobaad, Yooxanaa wuxuu joogaa Patmos, laakiin aayadda laba iyo tobaad ayuu jeestaa, halkaasna wixii ka dambeeya wuxuu ku sugan yahay meesha quduuska ah ee samada. Sidaas darteed, aayadaha 9/11, waxaan ka helaynaa markhaatifurka Yooxanaa, kaas oo Ciise ku aqoonsanaya Alfa iyo Oomeega, wax Ciise horeba isagu isugu aqoonsaday aayadda 8:

Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, bilowgii iyo dhammaadkii, ayaa Rabbigu leeyahay, kan jira, oo jiray, oo iman doona, Qaadirka ah. Muujintii 1:8.

Aayadda siddeedaad, Yooxanaa waxa uu qorayaa wixii uu maqlay Masiixu isaga qudhiisa ka yidhi. Aayadaha sagaalaad ilaa kow iyo tobaadna, waa Yooxanaa oo naftiisa ka hadlaya. Taasu waxay ka dhigan tahay laba markhaati oo ku jira kow iyo tobanka aayadood ee ugu horreeya, kuwaas oo Masiixa u aqoonsanaya Alfa iyo Oomeega. Aayadaha sagaalaad ilaa kow iyo tobaad waxay metelaan unug fikir oo goonni u taagan. In kastoo ay ku xiran yihiin cutubka oo dhan, aayadahan Yooxanaa naftiisa ayuu ka hadlayaa; halka aayadaha afraad ilaa siddeedaad, Yooxanaa ugu hadlayo kaniisadihiisa isagoo wakiil ka ah Ilaahnimada. Aayadda afraad waxay bilaabaysaa unug fikir, kaas oo ku dhammaanaya aayadda siddeedaad. Tan waxaa lagu garanayaa sifooyinka bilowga ah ee Masiixa oo ahaa, oo ah, oo welina iman doona, kuwaas oo lagu aqoonsaday aayadda afraad dabadeedna mar kale aayadda siddeedaad.

Yooxanaa wuxuu u qorayaa toddobada kiniisadood oo Aasiya ku yaal: Nimco iyo nabad ha idinka timaaddo kan jira, oo jiray, oo iman doona; iyo toddobada Ruux ee carshigiisa hortiisa jooga; iyo Ciise Masiix, kaas oo ah markhaatiga aaminka ah, curadka kuwii dhintay, iyo

amiirka boqorrada dhulka. Kan ina jeclaaday oo dembiyadeenna dhiiggiisa ku inaga maydhay, oo inaga dhigay boqorro iyo wadaaddo Ilaah iyo Aabbihiis u ah; isaga ha u ahaato ammaanta iyo taliska weligiis iyo weligiisba. Aamiin. Bal eega, wuxuu la imanayaa daruuraha; oo il kasta way arki doontaa, iyo kuwii mudayna isaga; oo qabiilooyinka dhulka oo dhammuna isaga aawadiis way u barooran doonaan. Saas oo kale, Aamiin.

Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomega, bilowga iyo dhammaadka, ayaa Rabbigu leeyahay, kan jira, oo jiray, oo iman doona, Kan Qaadirka ah. Muujintii 1:4–8.

Saddexda aayadood ee ugu horreeya cutubka koowaad waxay soo bandhigayaan muujintii Ciise Masiix, taas oo la furay wax yar ka hor inta albaabka nimcadu xidhmin, waayo aayadda saddexaad waxay leedahay, “waqtigu waa dhow yahay.” “Waqtigu waa dhow yahay” waa isla hadalka ku qoran aayadda tobnaad ee cutubka labaan iyo labaad, oo leh, “ha xidhin hadallada wax sii sheegidda ee kitaabkan, waayo waqtigu waa dhow yahay.” Wax sii sheegidda la furay waa Muujintii Ciise Masiix.

Aayadda afraad ayaa bilaabaysa furfuridda shaabadda, oo aayadda afraadna waxay ku bilaabmaysaa markhaatifurka Yooxanaa ee ah, “Aniga Yooxanaa,” dabadeedna aayadda siddeedaad waa Masiixa kan isagu Isaga qudhiisa isu aqoonsanaya. Markhaati bini-aadan ah ayaa ku jira tii ugu horraysay ee shanta aayadood, iyo markhaati rabbaani ah dhammaadka. Aayadda afraad waxay ku aqoonsanaysaa Aabbaha Jannada inuu yahay kan “jira, oo jiray, oo iman doona.” Aayadda siddeedaadna waxay Masiixa ku aqoonsanaysaa inuu yahay kan “jira, oo jiray, oo iman doona.”

Furaha furidda Muujintii Ciise Masiix waa mabda’ a alfa iyo omega. Isagoo ah Kan ugu horreeya oo ugu dambeeya, Masiixu wuxuu kaloo ku jiraa waqtigan xaadirka ah, in kastoo uu jiray waagii hore oo uu jiri doono mustaqbalka. Xaqiiqda ah in Ciise iyo Aabbuhu labaduba yihiin Ilaaha jiray, oo jira, oo weli iman doona, waa soo-bandhigid kale oo Masiixa u ah Alfa iyo Omega. Isagu waa Alfa iyo Omega, Kan ugu horreeya iyo Kan ugu dambeeya, Bilowga iyo Dhammaadka; wuxuuna ku jiray bilowgii, wuxuuna jiri doonaa dhammaadka. “Furayaasha” boqortooyada ee kaniisadda lagu siiyey Kaysariya Filiboy, sidoo kale waa “furaha” garabka Eliyaaqiim la saaray ee ku xusan Ishacyaah 22:22. Alfa-ga kitaabka Muujintii waa cutubka koowaad, omega-duna waa cutubka laba iyo labaatanaad, sidaas awgeedna waxaan ka helaynaa xarfaha Cibraaniga oo dhan cutubyada Muujintii. Cutubka saddex iyo tobnaad wuxuu matalaa fallaagowga Maraykanka iyo dabadeedna dunida. Cutubka koowaad wuxuu Masiixa u soo bandhigayaa sida Alfa iyo Omega, cutubka laba iyo labaatanaadna wuxuu caddaynayaa isla runtaas, laakiin isagoo la xidhiidha furidda lagu sheegay cutubka koowaad. Cutubyada koowaad, saddex iyo tobnaad, iyo laba iyo labaatanaad waxay matalaan saddexda xaraf ee Cibraaniga ah kuwaas oo marka la isu geeyo sameeya erayga “run.”

Cutubka saddex iyo labaatanaad ee Matayos, Ciise wuxuu ku dhawaaqayaa siddeed hoog oo ka dhan ah Farrisiinta iyo Sadukiinta. Aayadda ugu dambaysa ee cutubka laba iyo labaatanaad, isdhexgalka Masiixa iyo Yuhuuddii doodda badan lahaa wuxuu ku dhammaaday halxidhaalaha Daa’uud, halxidhaale aan lagu xallin karin haddii aan la fahmin mabda’ a alfa iyo oomega.

Intii Farrisiintu isu soo urursanaayeen, Ciise ayaa weyddiiyey iyaga, isagoo leh, Maxaad Masiixa ka fikirtaan? Wiilkii yuu yahay?

Waxay ku yidhaahdeen, Wiilka Daa'uud.

Wuxuu ku yidhi, Sidee haddaba Daa'uud Ruuxa ugu yeedhaa Rabbiga, isagoo leh, Rabbigu wuxuu Rabbigayga ku yidhi, Midigtayda fadhiiso, ilaa aan cadaawayaashaada ka dhigo meel ay cagahaagu ku dul nastaan? Haddaba haddii Daa'uud ugu yeedho Rabbi, sidee buu haddana wiilkiisu u yahay?

Oo ninna kama uusan kari karin in uu hal eray ugu jawaabo; mana jirin qof maalintaas ka dib ku dhiirrada inuu mar dambe wax su'aal ah weyddiiyo. Matayos 22:41–46.

Gabagabada cutubka laba iyo labaatanaad waxay tilmaamaysaa calaamad jidka taariikhda axdiga ah. Yeremyaahna sidoo kale wuxuu ka hadlayaa xariiqdan runta ah:

Kanu waa eraygii Yeremyaah xagga Rabbiga uga yimid, isagoo leh, Istaag iridda guriga Rabbiga, oo halkaas ka naadi eraygan, oo dheh, Bal maqla erayga Rabbiga, kuwiinna reer Yahuudah oo dhan ee irdahan ka soo gala inay Rabbiga caabudaan. Rabbiga ciidamadu wuxuu leeyahay, kaasoo ah Ilaaha reer binu Israa'iil, Jidadkiinna iyo falimihiinnaba hagaajiya, oo anna waxaan idinka dhigi doonaa inaad meeshan degganaataan. Ha isku hallaynina erayo been ah, idinkoo leh, Kanu waa macbudkii Rabbiga, macbudkii Rabbiga, macbudkii Rabbiga.

Waayo, haddii aad si dhab ah u hagaajisaan jidadkiinna iyo falimihiinna; haddii aad si dhab ah caddaalad ugu dhex fulisaan nin iyo deriskiisa; haddii aydnaan dulmin shisheeyaha, agoonta, iyo carmalka, oo aydnaan meeshan ku daadin dhiig aan eed lahayn, oo weliba aydnaan raacin ilaahyo kale si ay idiin waxyeelleeyaan; markaasaan idinka dhigi doonaa inaad degganaataan meeshan, oo ah dalka aan awowayaashiin siiyey, tan iyo weligeed iyo weligeed. Bal eega, idinku waxaad isku hallaysaan erayo been ah oo aan faa'iido lahayn. Miyaad xadaysaan, wax dishaan, sino gashaan, oo been ku dhaarataan, oo foom u shiddaan Bacal, oo raacdaan ilaahyo kale oo aydaan garanayn; dabadeedna ma waxaad timaaddaan oo hortayda uga istaagtaan gurigan magacayga loogu yeedhay, oo aad tidhaahdaan, Annagu waannu samatabbaxnay si aannu u samayno karaahiyooyinkan oo dhan?

Miyaan gurigan oo magacayga loogu yeedho indhihiinna ku noqday god tuugo? Bal ogaada, aniguba waan arkay, ayaa Rabbigu leeyahay. Haddaba tegiya meeshaan tii Shilo ahayd, meeshii aan markii hore magacayga dejiyey, oo arka wixii aan ku sameeyey xumaantii dadkayga reer binu Israa'iil aawadeed.

Haddaba, maxaa yeelay, idinku waxaad samayseen shuqulladan oo dhan, ayaa Rabbigu leeyahay, oo anna waan idinla hadlay, anigoo aroor hore kacaya oo hadlaya, laakiinse idinku ma aydin maqlin; oo waan idiin yeedhay, laakiinse idinku iima aydaan jawaabin; sidaas daraaddeed waxaan gurigan magacayga loogu yeedho, oo aad ku kalsoon tihiin, iyo meeshan aan idinka iyo awowayaashiinba idin siiyey, ku samayn doonaa sidii aan Shiiloh ugu sameeyey. Oo hortaydaan idinka xoori doonaa, sidaan u xooriyey walaalihiin oo dhan, xataa farcankii Efrayim oo dhan. Sidaas daraaddeed dadkan ha u ducayn, hana u qaadin qaylo iyo baryo toona, hana ii baryin; waayo, kuuma maqli doono. Yeremyaah 7:1–16.

Yeremyaah waxaa loo sheegay inuusan u ducayn reer binu Israa'iilkii hore, waayo waxay gaadheen meel aan dib looga soo noqon karin, sida ay yeeleen Yuhuuddii muranka badnayd dhammaadka cutubka laba iyo labaatanaad. Markii Muuse, (nin axdi leh) la hor keenay go'aankii Ilaah ee ahaa inuu baabbi'iyoo dadka axdiga ee la doortay, Muuse wuxuu ku dhexgalay duco. Cutubka toddobaadna, Yeremyaah waxaa loo sheegay inuusan u ducayn isla dadkaas axdiga ah. Taariikhda nebiyadeed ee Shiiloh waxaa lagu aqoonsaday inay tahay caddaynta isdaba-joogga ah ee muujinaysa in Ilaah diido dad axdi ah oo la doortay marka dembigoodu gaadho heer aan la soo furan karin, sida lagu sheegay hal aayad.

Efrayim wuxuu ku dheggaan yahay sanamyada; iska daa isaga. Hoosheeca 4:17.

Taariikhda axdiga dhexdeeda, barta uu Ilaah ku soo afjaro xidhiidhkiisa axdiga waa calaamad gaar ah oo jidka muujisa. Diidmada warkii Yashuua iyo Kaaleeb oo calaamadisay tijaabadii tobnaad waa tusaale kale. Yeremyaahna waxa kale oo loo sheegay, dhawr cutub ka dib, inuusan dadkan u ducayn.

Sidaas daraaddeed dadkan ha u baryin, qaylo ama duco toona ha ugu qaadin; waayo, anigu ma aan maqli doono markii ay dhibkooda aawadiis iigu qayshadaan. Yeremyaah 11:14.

Cutubka toddobaad, matagidda dadka La'odikiya xilliga sharciga Axadda, sida ay u metelayso astaanta Shiloah, waxayna tilmaamaysaa waxa uu "sameyn doono" mustaqbalka dhow.

Sidaas daraaddeed ayaan ku samayn doonaa gurigan magacayga loogu yeedho, oo aad ku kalsoon tihiin, iyo meeshan aan idinka siiyey idinka iyo awowayaashiinba, sidii aan Shiiloh ugu sameeyey. Oo hortayda ayaan idinka xoori doonaa, sidii aan u xooriyey walaalihiin oo dhan, kuwaas oo ah farcankii Efrayim oo dhan. Sidaas daraaddeed dadkan ha u ducayn; hana u qadin qaylo iyo baryo toona aawadood, hana ii shafeecin; waayo, ku maqli maayo. Yeremyaah 7:14-16.

Cutubka kow iyo tobnaad, amarka ah inaan la tukan wuxuu ku saabsan yahay cabsida qabsan doonta La'odikiyaanka marka ay isku arkaan wakhtiga dhibaataada ee ka dambeeya sharciga Axadda. Cabsida ay la kulmaan waxa lagu dhex dejiyey taariikhda diidmadooda axdiga.

Maqla erayada axdigan, oo kula hadal nimanka dalka Yahuudah iyo dadka Yeruusaalem deggan; oo waxaad ku tidhaahdaa iyaga,

Rabbiga ah Ilaaha reer binu Israa'iil wuxuu leeyahay;

Nacabka ha ku dhacdo ninka aan addeecin erayada axdigan, kaas oo aan awowayaashiin ku amray maalintii aan iyaga ka soo bixiyey dalkii Masar, oo ahaa foornada birta, anigoo leh, Codkayga addeeca, oo sameeya wax kasta sida aan idiin amro; markaas waxaad ahaan doontaan dadkayga, anna waxaan ahaan doonaa Ilaahiinna; si aan u oofiyo dhaartii aan awowayaashiin ugu dhaartay, inaan iyaga siiyo dal caano iyo malab la barwaaqaysan, sida ay maanta tahay.

Markaas baan u jawaabay, oo waxaan idhi, Ha noqoto sidaas, Rabbiyow. Markaasaa Rabbigu igu yidhi,

Erayadan oo dhan ku naadi magaalooyinka Yahuudah iyo jidadka Yerusaaalem, adigoo leh, Maqla erayada axdigan, oo yeela. Waayo, aad baan ugu digay awowayaashiin maalintii aan ka soo bixiyey dalkii Masar ilaa maantadan, anigoo waabari hore kacaya oo uga digaya, oo leh, Codkayga addeeca. Hase ahaatee, ma ay addeecin, dhegna umay dhigin, laakiinse midkood kastaaba wuxuu ku socday mala-awaalka qalbigiisa sharka leh; sidaas daraaddeed waxaan iyaga ku soo dejin doonaa erayada axdigan oo dhan, kuwaas oo aan ku amray inay yeelaan; laakiinse ma ay yeelin.

Markaasaa Rabbigu wuxuu igu yidhi, Shirqool baa laga dhex helay nimanka Yahuudah iyo dadka deggan Yerusaaalem. Waxay dib ugu noqdeen xumaatooyinkii awowayaashood, kuwaas oo diiday inay maqlaan erayadayda; oo waxay raaceen ilaahyo kale inay u adeegaan: reer binu Israa'iil iyo reer binu Yahuudah waxay jebiyeen axdigaygii aan la dhigtay awowayaashood.

Haddaba Rabbigu wuxuu leeyahay, Bal eega, waxaan ku soo dejin doonaa masiibo ayan ka baxsan karin; oo in kastoo ay ii qayshan doonaan, anigu iyaga ma maqli doono. Markaas magaalooyinka Yahuudah iyo dadka deggan Yerusaaalem way tegi doonaan, oo waxay u qayshan doonaan ilaahyadii ay fooxa u shidi jireen; laakiinse innaba iyagu ma badbaadin doonaan wakhtiga dhibaata dooda. Waayo, sida ay u tiro badan yihiin magaalooyinkaagu ayey ilaahyadaaduna u tiro badnaayeen, Yahuudahow; oo sida ay u tiro badan yihiin jidadka Yerusaaalem ayaad meelo allabari uga dhiseen waxaas ceebta leh, kuwaas oo ah meelo allabari oo foox loogu shido Bacal.

Sidaas aawadeed dadkan ha u baryin, hana u qaadin qaylo ama duco toona; waayo, anigu ma maqli doono wakhtiga ay ii qayliyaan dhibtooda aawadeed. Yeremyaah 11:1–14.

Sarakicidda musharrixiinta ka mid noqon doona boqol iyo afartan iyo afar kun waxaa lagu aqoonsaday Muujintii 11:11; ururintoodii ugu dambaysayna waxaa lagu aqoonsaday Ishacyaah 11:11; safka dibadda ee masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ahna waxaa lagu aqoonsaday Daanyeel 11:11; Xukunka sharciga Axadda ee haramaha waxaa lagu aqoonsaday Yexesqeel 11:11, ciqaabta iyo cabsida ku dhacda bikradaha nacasyadana waxaa lagu aqoonsaday Yeremyaah 11:11.

Amarka ah inaan dadkan loo ducayn waa calaamadda jidka ee ku jirta aayadaha ugu dambeeya ee Matayos cutubka laba iyo labaatanaad, cutubka saddex iyo labaatanaadna wuxuu qeexayaa siddeed hoog oo ku soo degaya Adventism-ka. Cutubka saddex iyo labaatanaad waa ama Oktoobar 22, 1844, ama sharciga Axadda. Labadaas calaamadood ee jidkuba waa dhammaystirkii guurka, guurkuna waa u dhexeeya aroosad iyo saygeed, kuwaas oo isu yimaada oo noqda hal jidh. Dhammaystirka guurku wuxuu u taagan yahay kafaaraggud, ama “midnimo laga dhigay.” Aadanaha waxaa lagu abuuray suuradda Ilaah, oo Isagu wuxuu abuuray lab iyo dheddig. Ubadkooda waxaa matala saddex iyo labaatanaad kromosoom oo ka yimaadda ninka iyo saddex iyo labaatanaad ka yimaadda naagta. Wadajir afartan iyo lixdooda kromosoom waxay ka kooban yihiin macbudka. Qof kasta waa macbud, waayo miyaydaan garanaynin in idinku tihiin macbudka Rabbiga?

Dhammaystirka guurka, marka labadu ay mid noqdaan, waa isu-geynta laba macbud oo min saddex iyo labaatanaad ah si loo sameeyo hal macbud oo lix iyo afartan ah. Masiixu waa kan dhisa

macbudka, wuxuuna kiniisaddiisa u dhisaa sidii macbud dheddig ah oo ay tahay inay ku biirto macbudkiisa labka ah. Isku-xidhkaasu wuxuu dhacaa marka macbudka aadanaha lagu xidho Kan Ilaahiga ah ee Ku jira Quduuska ugu Quduusan ee macbudka Ilaah. “Saddex iyo labaatana” waa astaan u ah shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun, shaqadaasina waxay billowday dhammaadka waxsii sheegidda laba kun iyo saddex boqol oo sannadood. Matayos saddex iyo labaatana waa ku dhawaaqidida xukunka ka geesta ah Adventistayaasha Maalinta Todobaad ee La’odikiyaanka ah, kuwaas oo ah been-abuurka boqol iyo afar iyo afartan kun.

Boqol iyo afar iyo afartan kun waa kan siddeedaad oo ka yimid toddobada, waana kuwa maalinta siddeedaad la sara kiciyo, waana siddeedii naf ee doonnidii Nuux saarnaa; iyagu waa siddeedii farac ee Seet, oo shaabadda fooddooda saaran waxaa astaan u ahaa gudniinka la sameyn jiray maalinta siddeedaad. Iyagu waa wadaaddadii adeegga loo subki jiray maalinta siddeedaad, oo ku dhawaaqidida siddeed hoog oo ka dhan ah Adventism-ka ee cutubka laba iyo labaatanaad, waa ku dhawaaqid ka dhan ah siddeedda been-abuurka ah.

Ku dhawaaqidida hoogga ee ku timid bikradaha nacasyada ah waxaa ka horraysa shaabadaynta dadka Ilaah ee aayadda ugu dambaysa ee cutubka labaatana iyo labaad. Cutubka labaatana iyo labaad wuxuu la jaanqaadaa cutubka labaatana iyo labaad ee Bilowgii, waayo, kitaabka ugu horreeya ee Axdiga Hore wuxuu tusaale u yahay kitaabka ugu horreeya ee Axdiga Cusub. Bartamaha xariiqda nebiyadeed ee Matayos kow iyo toban ilaa cutubka labaatana iyo labaad oo matalaysa laba iyo toban cutub, cutubka lixaad ee laba iyo tobankaas cutubna waa cutubka lix iyo tobaad, halkaas oo magaca Simoon Barjona loogu beddelay Butros.

Oo weliba waxaan kugu leeyahay, Adigu waxaad tahay Butros, oo dhagaxan duskiisa ayaan ka dul dhisi doonaa kiniisaddayda; oo iridaha cadaabkuna kama adkaan doonaan. Matayos 16:18.

Waxaa ku jira 459 aayadood Matayos 11 ilaa 22. Aayadda dhexe waa aayadda 17aad ee cutubka 16aad, laakiin aayaddaas lagama sooci karo aayadaha 18 iyo 19, waayo waa hal hadal.

Markaasaa Ciise ayaa u jawaabay oo ku yidhi isaga, Waad barakaysan tahay, Simoon Bar-yoona, waayo jidh iyo dhiig kuuma muujin tan, laakiinse Aabbahayga jannada ku jira ayaa kuu muujiyey. Oo weliba waxaan kugu leeyahay, Adigu waxaad tahay Butros, oo dhagaxan ayaan kiniisaddayda ku dul dhisi doonaa; albaabbada naartaana kama adkaan doonaan. Oo waxaan ku siin doonaa furayaasha boqortooyada jannada; oo wax kasta oo aad dhulka ku xidho, jannada waa lagu xidhi doonaa; oo wax kasta oo aad dhulka ku furto, jannada waa lagu furi doonaa. Matayos 16:17–19.

Bartamaha qudheeda ee cutubyada kow iyo tobaad ilaa laba iyo labaatanaad waa bayaanka axdiga aasaasiga ah ee Masiixiyadda. Bayaankaas dhexdiisa, magaca Simoon waxaa loo beddelaa Butros, kaas oo; marka aad ku dabaqdo booska tiroeed ee xaraf kastaa ku leeyahay afka Ingiriisiga; sida “a” ay u tahay kow, iyo “z” ay u tahay lix iyo labaatana—you find “p” is 16, “e” is 5, and “t” is 20, and another “e” is 5 and “r” is 18. Marka aad isku dhufato 16 X 5 X 20 X 5 X 18 waxay noqotaa 144,000, tixraaca beddelidda magaca Butrosna, oo astaan u ah xiriirka axdiga, waxaa laga helaa cutubka 16 aayadda 18, xarafka ugu horreeya ee Butrosna waa tirada 16, kan ugu dambeeyana waa tirada 18. Waxyaalahan oo dhammu waxay ku jiraan bartamaha laba iyo toban cutub oo ka

bilaabma astaanta kow iyo tobnaad kuna dhammaada astaanta laba iyo labaatanaad.

Xariiqdaas waxa kale oo laga helaa Bilowgii cutubyada kow iyo tobnaad ilaa laba iyo labaatanaad, xariiqdaasna waxaa ku jira 305 aayadood, taas oo tilmaamaysa in cutubka toddoba iyo tobnaad iyo aayadda kow iyo tobnaad ay yihiin bartamaha xariiqdaas. Xariiqdaas laba iyo tobanka cutub ah ee buugga koowaad ee Axdiga Hore waxay tilmaamaysaa axdigii Ibraahim, waxayna ka dhigan tahay xariiqda alfa oo la kulanta xariiqda omega, isla cutubyadaas ee buugga koowaad ee Axdiga Cusub. Bartamaha xariiqda omega ee Matayos waa meesha ugu sarraysa ee xiriirka axdiga ee boqol iyo afartan iyo afar kun, kuwaas oo ah calaamadda axdiga ee kor loo qaado marka sharciga Axadda la soo saaro. Aayadda dhexe ee xariiqda Bilowgii ma tilmaamayso oo keliya aayadda dhexe, balse sidoo kale tallaabada labaad ama tan dhexe ee axdiga saddex-geesoodka ah ee Ibraahim, iyo sidaas oo kale si weyn calaamadda axdiga.

Oo waa inaad gudo hilibka buuryadiinna; oo waxay calaamad u ahaan doontaa axdiga dhexdiinna aniga iyo idinka. Bilowgii 17:11.

Waxaan waxyaalahan ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.

“Markaas, intuu xaaqayay boodhka iyo qashinka, dahab-beenayaal iyo lacag been-abuur ah, kulligood way kacaan oo daaqadda ayay uga baxeen sida daruur oo kale, dabayshuna way qaaday. Intii mashquulkaas socday ayaan indhaha hal mar isku qabtay; markaan furayna, qashinkii oo dhan waa baaba’ay. Jawharadihii qaaliga ahaa, dheemanka, lacagihii dahabka iyo qalinka ahaa, waxay si faro badan ugu kala daadsanaayeen qolka oo dhan.

Markaasuu miiska ayuu saaray sanduuq, kii hore aad uga weyn oo aad uga qurux badan, dabadeedna wuxuu gacmo-buuxa ku soo ururiyey dahabkii la qoday, dheemammadii, iyo lacagihii, wuxuuna ku dhex tuuray sanduuqa ilaa aan mid qudha ka hadhin, in kastoo qaar ka mid ah dheemammadu aanay ka weynayn caaradda biin.

Markaasuu igu yeedhay inaan “imaado oo arko.”

“Waxaan eegay sanduuqii, laakiin indhahaygu way la dhalaaleen araggaas. Waxay ku ifayeen toban laab ammaantoodii hore. Waxaan mooday in ciidda lagu xoqay cagaha dadkaas sharka leh ee kala firdhiyey oo boodhka ku tuntay. Waxaa sanduuqii loogu habeeyey nidaam qurux badan, mid kastaa meeshiisii, iyada oo aan laga arag wax calaamad ah oo ka hadhay dadaalkii ninkii ku dhex tuuray. Waxaan qayliyey farxad weyn awgeed, qayladaasina way i toosisay.” Early Writings, 83.

“Waxaad imaatinka Rabbiga ka dhigaysaan mid aad u fog. Waxaan arkay in roobkii dambe imanayay sida [si kedis ah sida] qayladii saqda-dhexe, oo leh toban laab awoodda.” Spalding and Magan, 5.

Oo dhammaan arrimaha xigmadda iyo garashada ee boqorku wax ka weyddiiyey, wuxuu ka helay iyaga inay toban jibbaar ka sii wanaagsan yihiin saaxiriintii iyo xiddigiska-yaqaannadii oo dhan ee boqortooyadiisa ku jiray. Daanyeel 1:20.